

JOANNA KARCZEWSKA* – ZIELONA GÓRA

DOKUMENT Z 1446 ROKU DLA PARAFII W PSZCZEWIE

Streszczenie

Publikacja zawiera edycję średniowiecznego dokumentu dotyczącego fundacji mszy w kościele parafialnym w Pszczewie i jego uposażenia. Dokument znany był do tej pory jedynie z kopii. Jego oryginał znajduje się w Archiwum Państwowym w Zielonej Górze. Jest to przywilej donacyjny, który poszerza i umacnia podstawy majątkowe kościoła parafialnego w Pszczewie i tamtejszego plebana. Decyzje z niego wynikające mogły mieć związek z wcześniejszym powołaniem w Pszczewie oficjalatu okręgowego. Treść zawiera cenne informacje na temat zmian patrocinium świątyni i jej prawa patronatu. Przyjmuje także wartościowe wiadomości na temat pszczewskich wójtów i topografii miejscowości.

Dokument został wystawiony w Poznaniu 5 lipca 1446 r. Biskup poznański Andrzej z Bnina ustanowił mszę poranną ku czci NMP w kościele parafialnym w Pszczewie i potwierdził oraz powiększył uposażenie parafii pszczewskiej.

Słowa kluczowe: Pszczew; biskupstwo poznańskie; kościół parafialny

W zbiorach archiwalnych wciąż można natknąć się na nieznanne, niedrukowane wcześniej dokumenty. Jednym z nich jest źródło wymieniony w tytule. Znajduje się ono w zasobie Archiwum Państwowego w Zielonej Górze, w zespole Kolekcje miejskie, podworskie i cechowe, zawierającym dokumenty o różnym pochodzeniu i chronologii i jest oznaczone sygnaturą Pszczew 57. Dotyczy ustanowienia mszy świętej ku czci Najświętszej Marii Panny i powiększenia uposażenia parafii w Pszczewie¹. Wcześniej nie był ono nigdzie w całości publikowane, ory-

* Joanna Karczevska – dr hab. historii, prof. UZ, Instytut Historii, Uniwersytet Zielonogórski
e-mail: j.karczevska@ih.uz.zgora.pl
<https://orcid.org/0000-0002-2422-1962>

¹ Archiwum Państwowe w Zielonej Górze posiada w swych zbiorach sporo materiału dyplomatycznego dotyczącego zachodniej Wielkopolski, jednak są to w przeważającej części źródła nowożytne. Tym bardziej więc cieszy znalezisko średniowieczne.

ginał nie był cytowany w literaturze, jakkolwiek jego treść była znana historykom z kopii, którą jest oblata z 1788 r. wpisana do ksiąg konsystorskich poznańskich, zatytułowana jako przywilej erekcyjny kościoła parafialnego w Pszczewie². Na tę oblatę powoływał się Józef Nowacki w swej pracy poświęconej dziejom archidiecezji poznańskiej³, a także wydawcy *Słownika historyczno-geograficznego województwa poznańskiego w średniowieczu*, którzy podali dokładne streszczenie kopii⁴.

Dokument dotyczący parafii w Pszczewie nie jest, jak go określono w księgach konsystorskich, przywilejem erekcyjnym kościoła, ponieważ kościół parafialny w Pszczewie ma genezę wczesnośredniowieczną, na co wskazuje pochodząca z 1256 r. wzmianka o Piotrze, synu Michała, kapelanie z Pszczewa⁵. Wówczas jednak kościołem parafialnym była inna świątynia niż ta XV-wieczna, możliwe że był to kościół parafialny św. Wojciecha na przedmieściu, późniejszy sukursalny. Po lokacji Pszczewa, która miała miejsce w 1288 r., powstał nowy kościół parafialny dla miasta lokowanego, później noszącego wezwanie św. Marii Magdaleny. Właśnie kwestia patrocinium pszczewskiej świątyni jest jednym z pytań, które nasuwa się podczas badania jej dziejów. W 1437 r. Maciej, syn Bogusława z Rokitna, kapłan diecezji krakowskiej otrzymał prowizję na plebanię właśnie w kościele pw. Najświętszej Marii Panny w Pszczewie⁶. Jednakże już w 1457 r., gdy pleban z Pszczewa Jan wyrażał zgodę na odłączenie Policka od parafii pszczewskiej, miejscowy kościół nosił wezwanie św. Marii Magdaleny⁷. Można przypuszczać, że zmiana patrocinium świątyni nastąpiła między 1437 r. a 1457 r. w związku ze zmianą prawa patronatu kościoła w Pszczewie, które w 1457 r. i później należało do archidiacona. Wcześniej zapewne posiadał je biskup poznański. Niewykluczone, że fundacja mszy ku czci Najświętszej Marii Panny niejako łączyła te patrocinia i była specjalnym hołdem dla wcześniejszej Patronki.

Publikowany tu dokument z 1446 r. wystawiony przez biskupa poznańskiego Andrzeja z Bnina⁸ dotyczy ustanowienia sobotniej mszy ku czci Najświętszej Marii Panny i wymienia szczegółowo uposażenie parafii pszczewskiej. W tekście oryginału nie wpisano dnia, w którym ma być ona odprawiana, ale ówczesnie było wiadome, że to właśnie sobota jest dniem poświęconym kultowi Matki Bożej. Natomiast w XVIII wieku na prawym marginesie dyplomu dopisano dzień tygodnia, w którym odprawiano to nabożeństwo. Biskup potwierdził dotychczasowe dochody parafii, na co wskazywałyby zwrot o należności pobieranej zgodnie

² Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu (dalej: AAP), Acta causarum consistorii Posnaniensis 239, s. 147-152.

³ J. Nowacki, *Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój*, t. 2, Poznań 1964, s. 469.

⁴ *Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w średniowieczu* (dalej: SHGW), cz. 3, z. 3, oprac. K. Górską-Gołaską, T. Jurek, G. Rutkowską, I. Skierską, red. A. Gąsiorowski, Poznań 1997, s. 620.

⁵ Tamże, s. 621.

⁶ *Bullarium Poloniae*, t. 5, red. I. Sułkowską-Kurasiową, S. Kuraś, Lublin 1995, nr 626.

⁷ SHGW, cz. 3, z. 3, s. 620.

⁸ J. Nowacki, *Bniński Andrzej (+1479)*, *Polski słownik biograficzny*, t. 2, Kraków 1936, s. 143-145.

z dawnym zwyczajem, ale też zwiększał jej uposażenie. To z kolei wiąże się z faktem powiększenia parafii pszczewskiej, do której przyłączono wszystkie wsie klucza biskupiego, w tym także te dopiero powstające. Według dokumentu z 1446 r. na uposażenie parafii w Pszczewie składały się dziesięciny wiardunkowe z Kalska, jezioro biskupie zwane Jezierce, 5 miar żyta i 5 miar owsa z tytułu mesznego z połowy wójtostwa w Pszczewie, następnie – meszne od każdego kmiecia w wymiarze 2 ćwiertni żyta i tyleż owsa rocznie (wyjątkiem był Pszczew, z którego należało się meszne według dawnego zwyczaju). Do plebana należały też 2 jazy – jeden w pobliżu jego domu, a drugi w okolicy Bramy Poznańskiej, a ponadto struga, łąki i ogrody, które już wcześniej były w jego posiadaniu.

Możliwe, że wystawienie dokumentu ustanawiającego nową mszę i opisującego dokładnie uposażenie parafii o nowym, większym zasięgu, mogło mieć związek z powołaniem w Pszczewie oficjalu okręgowego (foralnego). Wprawdzie nieznane są okoliczności i czas jego powołania, ale wiadomo, że pierwszym źródłowo potwierdzonym oficjałem pszczewskim był Jakub, który został tak określony w dokumentach z 1360 i 1362 r.⁹ Jednocześnie był on archidiaconem pszczewskim poświadczonym w tej godności w latach 1360-1366¹⁰, Pszczew był bowiem siedzibą archidiaconatu mniejszego powołanego w diecezji poznańskiej w 1298 r.¹¹ Archidiaconi posiadali prawo patronatu nad kościołem pszczewskim, co potwierdzają XV-wieczne źródła¹². Powołanie oficjalu foralnego w Pszczewie – odległym od siedziby biskupa – miało na celu ułatwienie mieszkańcom zachodniego pogranicza dostępu do sądu kościelnego¹³. Siedziby oficjalu znajdowały się w centrum klucza dóbr – taką prawidłowość dostrzegli w archidiecezji gnieźnieńskiej autorzy opracowania na temat oficjalu okręgowych w tej archidiecezji¹⁴, podobna zresztą sytuacja występowała w innych archidiecezjach.

Zachowało się bardzo niewiele informacji o osobach pełniących funkcję oficjalu pszczewskiego¹⁵. Wiadomo, że w 1424 r. był nim Hektor Starszy z Koziemina (dziś Koźmin) z rodu Leszczyców, jednocześnie tenutariusz klucza pszczewskiego, kanonik poznański i prepozyt głuzyński¹⁶. Jak twierdzi J. Nowacki, oficjalat pszczewski był połączony z miejscową plebanią kościoła parafialnego¹⁷. Tymczasem znani oficjale pszczewscy – Jakub oraz Hektor z Koziemina – nie byli plebanami pszczewskimi. Natomiast był nim Wawrzyniec, występujący

⁹ *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski* (dalej: KDW), t. 2-3, wyd. I. Zakrzewski, Poznań 1878-1881; t. 7, wyd. A. Gąsiorowski, R. Walczak, Warszawa-Poznań 1985; t. 8, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jasiński, Warszawa-Poznań 1989; t. 3, nr 1435, 1465.

¹⁰ Tamże, 1435, 1565; Nowacki, *Archidiecezja*, t. 2, s. 296, gdzie wskazano lata 1357-1366.

¹¹ KDW, t. 2, nr 770

¹² Wymienia je: SHGW, cz. 3, z. 3, s. 620.

¹³ T. Jurek, *Biskupstwo poznańskie w wiekach średnich*, Poznań 2018, t. 1, s. 390.

¹⁴ A. Gąsiorowski, I. Skierska, *Oficjale okręgowe w późnośredniowiecznej archidiecezji gnieźnieńskiej*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, (1995) z. 1-2, s. 99.

¹⁵ Jurek, *Biskupstwo poznańskie*, t. 1, s. 391.

¹⁶ KDW, t. 8, nr 987; P. Dembiński, *Poznańska kapituła katedralna schyłku wieków średnich*, Poznań 2012, s. 389-391.

¹⁷ Nowacki, *Archidiecezja*, t. 2, s. 245.

w dokumencie z 1446 r., który jednocześnie w latach 1441-1448 był poświadczony jako oficjał pszczewski, chociaż dokument z 1446 r. tytułuje go tylko plebanem w Pszczewie (*rector*)¹⁸. Możliwe więc, że urząd oficjale miał zabezpieczenie w postaci dochodów płynących z plebanii, ale oficjale i plebania były dwiema funkcjami pełnionymi przez różne osoby i niekiedy tylko łączone w jednym ręku, jak miało to miejsce w przypadku wspomnianego Wawrzyńca.

Powołanie oficjale w Pszczewie podnosiło rangę miejscowej parafii i jej plebanii i mogło przyczynić się do powiększenia jej uposażenia. Możliwe też, co trudno stwierdzić, że powiększono i przebudowano miejscowy kościół, dodając mu dostojęstwa. Może też w tych okolicznościach doszło do zmiany wezwania kościoła (przed 1457 r.), gdy w miejsce patrocinium NMP pojawiło się funkcjonujące w późniejszym okresie wezwanie św. Marii Magdaleny, a ustanowienie w 1446 r. mszy ku czci Bożej Rodzicielki mogło być wyrazem uhonorowania Patronki kościoła pszczewskiego. Parafia pszczewska była dość rozległa, poza miastem Pszczewem, na początku XVI wieku należały do niej: Stok, Zielomyśl, Kuligowo, Stołuń, Święchocin, Silna, Szarcz, Gorzycko Nowe, Łowyń¹⁹. W pochodzącej z 1510 r. księdze uposażenia diecezji poznańskiej parafia w Pszczewie została jedynie wymieniona, nie zawarto tam żadnych dodatkowych informacji na jej temat²⁰.

W dokumencie z 1446 r. został wymieniony wójt pszczewski szlachetny Piotr dziedzic z Charcic, od którego biskup poznański wykupił połowę wójtostwa na rzecz stołu biskupiego. W kopii dokumentu miejscowość, z której pochodził wójt, zapisano błędnie jako „Chauzicze”. Wydawcy *Słownika historyczno-geograficznego*, mający do dyspozycji kopię, z pewnymi wątpliwościami określili Piotra jako dziedzica Kęszycy, gdy tymczasem w oryginale widnieje nazwa „Charczicze”²¹. Nie budzi ona wątpliwości identyfikacyjnych – chodzi tu o wieś Charcice w parafii Chrząpsko Wielkie, w niedużej odległości od Pszczewa. W latach 1388-1393 był tam poświadczony pewien Pietrasz, jednak raczej wątpliwe, aby był tożsamy z wójtem pszczewskim²². Natomiast w 1407 r. w transumpcie dokumentu lokacyjnego Pszczewa wystawionym przez biskupa poznańskiego Wojciecha Jastrzębca jest mowa o zamianie miejsc dokonanej przez biskupa z wójtami pszczewskimi Jakuszem – synem Błażeja z Kikowa, Grzymkiem i Piotrem – synami Mikołaja Cholewy²³. Piotr jest zapewne tożsamy z wójtem o tym imieniu wymienionym w 1446 r. Natomiast wymienioną w dokumencie z 1446 r. bez imienia wójtową – właścicielką jeziora, rzeczywiście trzeba uznać za Katarzynę, wdowę po wójcie Piotrze – jak czynią to wydawcy *Słownika*²⁴. Przemawia za tym sprawa z lat 1443-1447 dotycząca procesu owdowiałej wójtowej Katarzyny z Mar-

¹⁸ SHGW, cz. 3, z. 3, s. 627.

¹⁹ Tamże, s. 621.

²⁰ *Księga uposażenia diecezji poznańskiej z roku 1510*, wyd. J. Nowacki, Poznań 1950, s. 176.

²¹ SHGW, cz. 3, z. 3, s. 619-620.

²² SHGW, cz. 1, z. 2, red. A. Gąsiorowski, oprac. S. Chmielewski, K. Górka-Gońska, J. Luciński, Wrocław 1983, s. 181-182.

²³ KDW, t. 7, nr 589.

²⁴ SHGW, cz. 3, z. 3, s. 619.

cinem z Przetoczna, który naganął list wienny Katarzyny opiewający na połowę wójtostwa w Pszczewie²⁵. Byłaby to ta część wójtostwa pszczewskiego, która pozostała w rękę Piotra po sprzedaży drugiej połowy biskupowi.

Nie zachowała się pieczęć przywieszona do dokumentu, jednak w XVIII wieku jeszcze przy nim była i została opisana w obłacie. Wyciśnięta w białym (naturalnym) wosku wyobrażała Najświętszą Marię Pannę trzymającą Dzieciątka na lewej ręce, przy Jej prawym boku widniała postać św. Piotra, a przy lewym – św. Pawła. Na odwrocie była wyciśnięta w czerwonym wosku mniejsza pieczęć z literami wokół niej, jednak była już nieczytelna.

Niniejszy dokument jest przywilejem donacyjnym, poszerzającym i utwierdzającym podstawy materialne kościoła parafialnego w Pszczewie i tamtejszego plebana oraz ustanawiającym dodatkową mszę, dla dodania splendoru i powagi.

DOKUMENT

Poznań, 5 lipca 1446 r.

Biskup poznański Andrzej z Bnina ustanawia odprawianie mszy porannej ku czci Najświętszej Marii Panny w kościele parafialnym w Pszczewie i potwierdza oraz powiększa uposażenie parafii pszczewskiej.

Or.: Archiwum Państwowe w Zielonej Górze, Kolekcje miejskie, podworskie i cechowe, sygn. Pszczew 57

Kop.: Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu, Acta causarum consistorii Posnaniensis 239, s. 147-152. Tytuł: Insertionis Erectionis Ecclesiae Parochialis Pscevensis

Uwaga: *Tekst dokumentu wydany według zasad zawartych w: Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski, t. 6, wyd. A. Gąsiorowski, H. Kowalewicz, Warszawa-Poznań 1982, s. XIII-XVIII.*

Dokument pergaminowy o wymiarach 410×293+70. Pieczęć się nie zachowała, pozostał jedynie czerwono-zielony sznur.

Na lewym marginesie dokumentu notatka o treści: *Anno Domini 1788 die tertia mensis octobris in iudici Consistorii Generalis Posnaniensis producit et mediante decerne[?] Actis Consistorii eiusdem inserit. C. T. de Iüngling(....) ex Acti Notarius.*

Na prawym marginesie napisano: *sabbatinis.*

Na odwrocie noty dorsalne, jedna średniowieczna i trzy nowożytny. Pismo wyblakłe, słabo czytelne; jedna z not – pochodząca z 1593 r. – przypomina inwentarz plebanii i jej otoczenia napisany przez nowego plebana pszczewskiego Bartłomieja z Kleczewa.

²⁵ *Wielkopolskie rotę sądowe XIV-XV wieku*, t. 1, oprac. H. Kowalewicz, W. Kuraskiewicz, Poznań-Wrocław 1959, nr 1609; SHGW, cz. 3, z. 3, s. 620.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Andreas²⁶ Dei gracia episcopus Poznaniensis significamus tenore presencium quibus expedit universis, tam presentibus quam futuris. Quia etsi bonorum mense nostre episcopalis ampliacione intendere debeamus et profectibus, multo tamen fervencius ex assumpte dignitatis nostre pastoralis officio ad augendum cultum divinum debitores sumus et obnoxii. Et quidem si in opido nostro Pzewo comoda instaurare nos delectat et profectus, delectat maiori affeccione augere cultum attollencia divinum, unde ut Omnipotenti Deo, qui nos quanquam immeritos ad tante dignitatis fastigium erexit, sueque intemerate Genitrici Virgini Marie in ecclesia parochiali eiusdem opidi nostri Pzewo debita atque digna laudum munia iugiter exsolvantur et devota obsequia. Ideo zelo devocionis nostre quo decet puriori maturam missam ad laudem et honorem Omnipotentis Dei et ipsius Genitricis Gloriose Virginis Marie per rectorem eiusdem ecclesie modernum et futuros aut suum vicarium voce solemptni singulis diebus de anno in annum temporibus perpetuis instituimus decantandam, quam honorabilis Laurentius²⁷ rector dicte ecclesie modernus coram nobis personaliter constitutus ad decantandum se et suos successores libere submitit non compulsus. Ut autem idem Laurentius rector modernus et futuri, nostre liberalitatis donis suffulti, huius oneris iugum tanto attentius queat ferre et laborem, sibi racione officii huiusmodi fertones nostros decimales in villa Calsko²⁸ nuncupata et lacum nostrum Jezercze²⁹ appellatum situm altius et ultra alium lacum advocatisse Pzewensi similiter Jezercze³⁰ nominatum, cum omni piscatura et proprietate racione pretacte decantande misse et oneris damus, donamus et largimur perpetuo tenore presencium mediante. Damus eciam eidem rectori torrentem alias *struga* de lacu Jezercze advocatisse inferiori usque ad lacum suum Jezercze predictum, ita tamen quod idem rector ex eodem lacu suo Jerzercze su[...]t fluere torrentem alias *strugam* sine restragnacionem (!) aliquali nec meatum suum quoquo modo impediatur in preiudicium nostrum seu mense nostre episcopalis. Et preterea confitemur nos et succesores nostros episcopos Poznanienses, prefato rectori et ecclesie sue Pzewensi, ex medietate advocatie nostre Pzewensis, quam pro fortalicio nostro Pzewensi et pro mensa nostra episcopali apud nobilem Petrum³¹ heredem in Charczicze³² tunc advocatum nostrum Pzewensem nostris paratis pecunis emimus, in quinque mensuris siliginis et totidem avene racione missalium annis singulis debitos et obligatos. Que quidem missalia eidem rectori, qui fuerit pro tempore, ad festum sancti Martini Confessoris [11 XI] annis singulis temporibus

²⁶ Andrzej z Bnina h. Łódzia – biskup poznański 1438-1479. Zob. J. Krzyżaniakowa, *Bniński Andrzej*, w: *Wielkopolski słownik biograficzny*, red. A. Gąsiorowski, J. Topolski, Warszawa 1981, s. 60-61.

²⁷ Wawrzyniec – pleban i oficjał w Pszczewie w latach 1441-1448. SHGW, cz. 3, z. 3, s. 621.

²⁸ Kalsko – wieś w gminie Międzyrzecz, województwo lubuskie, niegdyś własność klasztoru cystersów w Bledzewie.

²⁹ Jezioro Jezersko – według SHGW (cz. 3, z. 3, s. 620) były dwa jeziora o tej nazwie, tu prawdopodobnie chodzi o Jezioro Proboszczowskie.

³⁰ Jezioro Glinno (Cegielne).

³¹ Piotr z Charcic – wójt w Pszczewie między 1407-przed 1443 r. (SHGW, cz. 3, z. 3, s. 619).

³² Charcice, wieś w gminie Chrzypsko Wielkie, województwo wielkopolskie.

eviternis iuxta cursum temporum paratis pecunis solvere volumus et debemus. Preterea omnes villas, quibuscumque vocentur vocabulis, in clavem nostra Pczewensi iam locatas et in futurum locandas, quotquot sunt et fuerint, ecclesie in Pczew predictae iure annectimus parochiali, decernentes ut ex nunc et perpetuo incole predictarum villarum sexus utriusque ad eandem ecclesiam in Pczew pro percipiendis ecclesiasticis sacramentis recurrant, rector quoque eiusdem ecclesie a quolibet kmethone predictarum villarum locatarum et locandarum dumtaxat duos choros siliginis et totidem avene ratione missalium annis singulis temporibus eviternis tollet et habebit excepto opido nostro Pczew, de quo missalia more diutius servato recipiet atque tollet. Habebit etiam idem rector duo obstacula alias *jazy* in suam et ecclesie sue proprietatem, unum retro curiam suam, aliud vero in torrentem de lacu Pczew³³ in lacum Myelno³⁴ fluente penes walwam dicti opidi nostri, que Poznaniensis appellatur. Damus etiam ipsi rectori torrentem inter lacus Jezercze cum omni piscatura et qualibet utilitate. Habebit etiam idem rector ortos et prata, que hactenus tenuit et possedit, et fruebitur ipsis libere eviterterne [sic!]. Harum quibus nostrum et capituli nostri sigilla sunt appensa testimonio literarum. Feria tertia infra octavas sanctorum Petri et Pauli Apostolorum in capitulo generali Anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto. Presentibus ibidem venerabilibus et honorabilibus dominis.

REFERENCES / BIBLIOGRAFIA

Źródła

Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu
Acta causarum consistorii Poznaniensis 239, s. 147-152.

Archiwum Państwowe w Zielonej Górze
sygn. Pszczew 57, Kolekcje miejskie, podworskie i cechowe.

Bullarium Poloniae, t. 5, red. I. Sułkowska-Kurasiowa, S. Kuraś, Lublin 1995.
Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski, t. 2-3, wyd. I. Zakrzewski, Poznań 1878-1881; t. 7, wyd. A. Gąsiorowski, R. Walczak, Warszawa-Poznań 1985; t. 8, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jasiński, Warszawa-Poznań 1989.
Księga uposażenia diecezji poznańskiej z roku 1510, wyd. J. Nowacki, Poznań 1950.
Wielkopolskie rotły sądowe XIV-XV wieku, t. 1, oprac. H. Kowalewicz, W. Kuraszkiewicz, Poznań-Wrocław 1959.

Opracowania

Dembiński Paweł, *Poznańska kapituła katedralna schyłku wieków średnich*, Poznań 2012.

³³ Jezioro Pszczewskie (inne nazwy Kochle, Miejskie).

³⁴ Jezioro Mielno, według SHGW, cz. 3, z. 1, red. A. Gąsiorowski, opr. K. Górska-Gołaska, J. Luciński, G. Rutkowska, I. Skierska, Poznań 1993, s. 115-116, było położone na południe od jeziora Pszczewskiego, obecnie zanikłe.

- Gąsiorowski Antoni, Skierska Izabela, *Oficjalaty okręgowe w późnośredniowiecznej archidiecezji gnieźnieńskiej*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, (1995) z. 1-2, s. 93-124.
- Jurek Tomasz, *Biskupstwo poznańskie w wiekach średnich*, t. 1, Poznań 2018.
- Krzyżaniakowa Jadwiga, *Bniński Andrzej*, w: *Wielkopolski słownik biograficzny*, red. A. Gąsiorowski, J. Topolski, Warszawa 1981, s. 60-61.
- Nowacki Józef, *Bniński Andrzej (+1479)*, w: *Polski słownik biograficzny*, t. 2, Kraków 1936.
- Nowacki Józef, *Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój*, t. 2, Poznań 1964.
- Pszczew*, w: *Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w średniowieczu*, cz. 1, z. 2, red. A. Gąsiorowski, oprac. S. Chmielewski, K. Górską-Gołaska, J. Luciński, Wrocław 1983; cz. 3, z. 1, red. A. Gąsiorowski, oprac. K. Górską-Gołaska, J. Luciński, G. Rutkowska, I. Skierska, Poznań 1993; cz. 3, z. 3, red. A. Gąsiorowski, oprac. K. Górską-Gołaska, T. Jurek, G. Rutkowska, I. Skierska, Poznań 1997.

DOCUMENT FROM 1446 FOR THE PARISH IN PSZCZEW

Abstract

The publication contains an edition of a Medieval document concerning mass chantry for the parish church of Pszczew and its stipend. The document has so far been known solely on account of its copy. The original kept in the State Archives in Zielona Góra. It is a donation privilege that expands and solidifies the asset base of the Pszczew parish church and its parson. Decisions discussed in it could be linked with the former appointment of regional officiality in Pszczew. Furthermore, it carries precious information regarding the Pszczew Vogts (advocate mayor) and the town topography.

The document was issued in Poznań on July 5, 1446. The bishop of Poznań, Andrzej of Bnin, instituted a morning Mass stipend in the honor of the Blessed Virgin Mary in the parish church in Pszczew and confirmed and enlarged the benefit of the Pszczew's parish.

Keywords: Pszczew; diocese of Poznań; parish church

Translated by Magdalena Janiczek